

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังตามแนวปุคคสสูตร

CLASSIFICATION OF PRISONERS ACCORDING TO PUGGALA SUTTA

กิตติ แก้วกระจ่าง^๑
Kitti Kaewkrachang

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังตามแนวปุคคสสูตร เพื่อให้ผู้ต้องขังนั้นสามารถพัฒนาตนเองได้ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ โดย ปุคคสสูตร เป็น พระสูตรหนึ่งในพระไตรปิฎกที่ว่าด้วย บุคคล ๔ ประเภท ได้แก่ (๑) บุคคลผู้มีดีมาและมีดีไป (๒) บุคคลผู้มีดีมาแต่สว่างไป (๓) บุคคลผู้สว่างมาแต่มีดีไป และ (๔) บุคคลผู้สว่างมาและสว่างไป

ผลการศึกษาพบว่า บุคคลทั้ง ๔ ประเภทนั้น เป็นการจัดประเภทตามลักษณะของ บุคคล ซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้กับผู้กระทำความผิดกฎหมายทางสังคม หรือกฎหมายของ บ้านเมืองจนต้องถูกจับมาคุมขังอยู่ในเรือนจำ ที่เราเรียกว่าผู้ต้องขัง ซึ่งผู้ต้องขังนั้นก็จะมีที่มา แตกต่างกันไป และเมื่อก้าวเข้ามาในเรือนจำแล้วเรือนจำก็มีหน้าที่ในการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมเสีย ให้กลับตนเป็นคนดีของสังคม โดยการนำหลักกุศลกรรมบถ ได้แก่ กายกรรม วชิกรรม มโนกรรม มาใช้ในการพัฒนาผู้ต้องขัง เพื่อให้สามารถกำหนดแผนการบำบัดรักษา อบรม แก้ไข และฟื้นฟูจิตใจผู้ต้องขังได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามสภาพผู้ต้องขังแต่ละคน โดยไม่หวนกลับไป กระทำผิดซ้ำได้อีก

คำสำคัญ : ผู้ต้องขัง, เรือนจำ, การจำแนก, ปุคคสสูตร

^๑ นิสิตหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา.

Abstract

This article aimed to study the classification of prisoners in accordance with the Puggala Sutta can develop themselves and they do not relapse. Puggala Sutta is one of the Tripitaka scripture which has talked the four persons characteristic namely; (1) A person who dark comes and goes dark, (2) A person who dark came but go bright, (3) A person who is bright come but go dark and (4) A person who is bright come and bright go.

The study revealed that all four types were classified by person who can be compared to the social offender or law was passed to the captives in prison. We called it prisoner that it had different backgrounds. When they imprisoned in the jail and then the officer made resolution them habit to become the good human of the society by applicating the Action III as bodily action, verbal action and mental action to their behavioral development. Moreover, it can be made plan in treat, training, resolution and mind restorer of prisoner appropriately that are not relapse.

Keywords : Inmate, Prison, Classification, Puggala Sutta

บทนำ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมจึงจำเป็นต้องอยู่อาศัยรวมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งมีความเชื่อ ความคิด บุคลิกลักษณะ ตลอดจนทัศนคติและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทำให้มีทั้งคนดีและคนไม่ดี จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายเพื่อเป็นกติกาในการอยู่ร่วมกัน โดยใช้กฎหมายเป็นหลักในการปกครอง หรือที่เราเรียกว่า นิติธรรม (Rule of Law) หลักการนี้มีเพื่อให้มนุษย์อยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายโดยการกำหนดข้อบังคับต่าง ๆ ให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันได้ เรือนจำเป็นสถานที่หนึ่ง ที่ใช้ในการคุมขังบุคคลผู้กระทำความผิดกฎหมายของบ้านเมือง บุคคลที่สังคมไม่ต้องการให้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมด้วยจนต้องถูกตัดออกจากสังคมด้วยการ ถูกจองจำ ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ถูกคุมขังในสถานที่ที่กำหนดไว้โดยเฉพาะซึ่งเราเรียกว่า “เรือนจำ” ซึ่งบุคคลที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำมีพื้นฐานที่มาหลากหลายแตกต่างกัน วิธีการที่กระทำความผิดก็ไม่เหมือนกันเพราะบางคนเป็นอาชญากรอาชีพหรือผู้กระทำความผิดติดนิสัยซึ่งยากต่อการแก้ไขพัฒนา บางคนเป็นอาชญากรทางด้านเศรษฐกิจที่ไข่มั่นสมองอันชาญฉลาดส่วนเกินกระทำความผิดในการฉ้อโกงเอาเปรียบผู้อื่น แต่บางคนมิได้มีนิสัยสันดานเป็นอาชญากร แต่ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด ซึ่งในทางพระพุทธศาสนา ถือว่าคนที่ประกอบอาชญากรรมคือ คนที่เป็นโรคทางวิญญาณจนมัวจะยับยั้งจิตใจของตนเองได้ ทำให้เกิดความโลภ ความโกรธ และความหลง จนเกินเหตุ ทำให้คิดผิด พุดผิด และทำผิด ดังนั้น เมื่อมีการกระทำสิ่งใดที่เป็นการละเมิดกฎหมายอาญาการกระทำนั้นก็จะกลายเป็นอาชญากรรมไป ความโลภ ความโกรธ ความหลง ก็คือกิเลสหรือภาวะที่ทำให้จิตใจเศร้าหมอง^๒

ดังนั้น เรือนจำจึงไม่ใช่เพียงแค่การควบคุมบุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็น “ผู้ต้องขัง” เท่านั้น หากแต่มีภารกิจในการ “ปรับและยกระดับคุณภาพ” ของทรัพยากรบุคคลของสังคมไทย ให้อยู่ในระดับที่ไม่สร้างปัญหาและเป็นภาระของสังคม โดยการแก้ไขและพัฒนาพฤติกรรมเสียให้กลับเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาประเทศ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง (Classification of Prisoners) จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในเรือนจำโดยให้ความสำคัญกับการแยกการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแต่ละรายอย่างเหมาะสม เพื่อให้เรือนจำสามารถรู้จักผู้ต้องขังแต่ละรายอย่างละเอียดจนสามารถกำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังนั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น เมื่อเรือนจำดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็เป็นเสมือนกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในเรือนจำประสบความสำเร็จ ทั้งในด้านการควบคุม และการบำบัด

^๒ พงษ์ภณินันท์ จันกลิ่น, “การลดความเครียดในผู้ต้องขัง(หญิง) โดยใช้หลักพุทธธรรม (Buddha dhammapillar)”, วารสารราชทัณฑ์, (ปีที่ ๕๙ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๔), หน้า ๖๒.

ฟื้นฟูและแก้ไขพฤติกรรมผู้กระทำผิด อาทิ การจัดการศึกษาอบรม การจัดการฝึกวิชาชีพ การอบรมพัฒนาจิตใจ ตลอดจนการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดประเภทต่าง ๆ เป็นต้น^๓

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง มีที่มาจากพื้นฐานความคิดว่า ผู้ต้องขังมีหลายประเภท บางประเภทเป็นพวกที่กระทำผิดติดนิสัย ยากต่อการแก้ไขฟื้นฟู บางประเภทมีแนวโน้มที่พอจะแก้ไขปรับปรุงได้ ดังนั้น การนำวิธีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังมาใช้ จึงเป็นวิธีศึกษาที่จะทำความเข้าใจผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล เพื่อการจัดการควบคุมและการแก้ไขผู้ต้องขัง โดยคำนึงถึงการวิเคราะห์ วางแผน ช่วยเหลือ การเลือกจัดกิจกรรม อีกทั้งการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการและความจำเป็นของผู้ต้องขังแต่ละราย เน้นการส่งเสริมต่อการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของแต่ละบุคคลในทางที่ดีขึ้น ซึ่งทางปฏิบัติจำเป็นต้องให้สอดคล้องกับหลักความแตกต่างเป็นรายบุคคลของผู้ต้องขัง และไม่เป็นการควบคุมผู้ต้องขังไว้อย่างสูญเสียไร้ประโยชน์ การดำเนินการดังกล่าวก็เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวเข้าสู่สังคม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ภายหลังพ้นโทษภายใต้หลักแนวคิดการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

การจำแนกประเภทบุคคลในบุคคลสูตร

ในพระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๑๕ สังยุตตนิกาย สคาถวรรค โกสลสังยุต บุคคลสูตร มีการจำแนกบุคคล ๔ ประเภท โดยมีเนื้อหาคำสำคัญ^๔

เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี ครั้งนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลได้เสด็จเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับถวายอภิวาทแล้วประทับนั่ง ณ ที่สมควร พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกับพระเจ้าปเสนทิโกศลผู้ประทับนั่ง ณ ที่สมควรดังนี้ว่า “มหาบพิตร บุคคล ๔ จำพวก นี้มีปรากฏอยู่ในโลก

บุคคล ๔ จำพวกไหนบ้าง คือ

๑. บุคคลผู้มีดีมาและมีดีไป	๒. บุคคลผู้มีดีมาแต่สว่างไป
๓. บุคคลผู้สว่างมาแต่มีดีไป	๔. บุคคลผู้สว่างมาและสว่างไป

^๓ กรมราชทัณฑ์, คู่มือการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมราชทัณฑ์, ๒๕๕๗), หน้า ๓.

^๔ ส.ส.(ไทย),๑๕/๑๓๒/๑๖๑.

บุคคลผู้มีตมและมตไป เป็นอย่งไร

คือ บุคคลบางคนในโลกนี้เกิดในตระกูลต่ำ คือ ตระกูลจันทาล ตระกูลช่างสาน ตระกูลนายพราน ตระกูลช่างรถ หรือตระกูลคนเทขะ เป็นตระกูลยากจน มีข้าว น้ำและสิ่งของเครื่องใช้น้อย เป็นไปอย่งผิดเคื่อง เป็นแหล่งที่หาของกินและเครื่องนุ่งห่มได้ยาก และเขามีผิวพรรณหม่นหมอง ไม่น่าดู ต่ำเตี้ยมีความเจ็บป่วยมาก ตาบอด เป็นง่อย เป็นคนกระจอก หรือเป็นโรคอัมพาตมกไม่ได้ข้าว น้ำ ผ้า ยาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน ที่พัก และเครื่องประทีป และเขายังประพติกายทุจริต วจิจุจริต มโนทุจริต หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในอบาย ทุคติ วินิบาต นรก อุปมาเหมือนบุรุษไปจากความมตสู่ความมตมิต หรือไปจากความมตมัวสู่ความมตมัว หรือไปจากสายเลือดข้วสู่สายเลือดข้ว แม้นันใด มหาบพิตร ตถาคตกล่าวว่า บุคคลนี้มีอุปไมยฉนั้น บุคคลผู้มีตมและมตไป เป็นอย่งนี้แล

บุคคลผู้มีตมแต่สว่างไป เป็นอย่งไร

คือ บุคคลบางคนในโลกนี้เกิดในตระกูลต่ำ คือ ตระกูลจันทาล ตระกูลช่างสาน ตระกูลนายพราน ตระกูลช่างรถ หรือตระกูลคนเทขะ เป็นตระกูลยากจน มีข้าว น้ำและสิ่งของเครื่องใช้น้อย เป็นไปอย่งผิดเคื่อง เป็นแหล่งที่หาของกินและเครื่องนุ่งห่มได้ยาก และเขามีผิวพรรณหม่นหมอง ไม่น่าดู ต่ำเตี้ย มีความเจ็บป่วยมาก ตาบอด เป็นง่อย เป็นคนกระจอก หรือเป็นโรคอัมพาต มกไม่ได้ข้าว น้ำ ผ้า ยาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน ที่พัก และเครื่องประทีป แต่เขาประพติกายสุจริต วจิสุจริต มโนสุจริต หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค อุปมาเหมือนบุรุษขึ้นจากแผ่นดินสู่บัลลังก์ หรือขึ้นจากบัลลังก์สู่หลังม้า หรือขึ้นจากหลังม้าสู่คอช้าง หรือขึ้นจากคอช้างสู่ปราสาท แม้นันใด มหาบพิตร ตถาคต กล่าวว่า บุคคลนี้มีอุปไมยฉนั้น บุคคลผู้มีตมแต่สว่างไป เป็นอย่งนี้แล

บุคคลผู้สว่างมาแต่มตไป เป็นอย่งไร

คือ บุคคลบางคนในโลกนี้เกิดในตระกูลสูง คือ ตระกูลชัตติยมหาศาล ตระกูลพราหมณมหาศาล หรือตระกูลคหบดีมหาศาล เป็นตระกูลมั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก มีทองและเงินมาก มีเครื่องใช้ที่นำปลื้มใจมากมาย มีทรัพย์และธัญชาติมากมาย และเขามีรูปร่าง น่าดู น่าเลื่อมใส มีผิวพรรณผุดผ่องย้งนั้ ได้ข้าว น้ำ ผ้า ยาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน ที่พัก และเครื่องประทีป แต่เขาประพติกายทุจริต วจิจุจริต มโนทุจริต หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในอบาย ทุคติ วินิบาต นรก อุปมาเหมือนบุรุษลงจากปราสาทสู่คอช้าง หรือลงจากคอช้างสู่หลังม้า หรือลงจากหลังม้าสู่บัลลังก์ หรือลงจากบัลลังก์สู่พื้นดิน หรือลงจากพื้นดินเข้าสู่ที่มีตแม้นันใด มหาบพิตร ตถาคตกล่าวว่า บุคคลนี้มีอุปไมยฉนั้น บุคคลผู้สว่างมาแต่มตไป เป็นอย่งนี้แล

บุคคลผู้สว่างมาและสว่างไป เป็นอย่างไร

คือ บุคคลบางคนในโลกนี้เกิดในตระกูลสูง คือ ตระกูลชัตติยมหาศาล ตระกูลพราหมณมหาศาล หรือตระกูลคหบดีมหาศาล เป็นตระกูลมั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก มีทองและเงินมาก มีเครื่องใช้ที่น่าปลื้มใจมากมาย มีทรัพย์และธัญชาติมากมาย และเขามีรูปร่างหน้าตา น่าเลื่อมใส มีผิวพรรณผุดผ่องยิ่งนัก ได้ข้าว น้ำ ผัก ยาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ที่นอน ที่พัก และเครื่องประทีป และเขาก็ประพฤติกายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ อุปมาเหมือนบุรุษก้าวไปด้วยดีจากบัลลังก์สู่บัลลังก์ หรือก้าวไปด้วยดีจากหลังม้าสู่หลังม้า หรือก้าวไปด้วยดีจากคอกช้างสู่คอกช้าง หรือก้าวไปด้วยดีจากปราสาทสู่ปราสาท แม้ฉันทใด มหาบัณฑิต ตถาคตกล่าวว่า บุคคลนี้มีอุปไมยฉันทนั้น บุคคลผู้สว่างมาและสว่างไป เป็นอย่างนี้แล

หลักธรรมที่ปรากฏในบุคคลสูตรจะพบว่าในพระสูตรดังกล่าว มีการกล่าวถึงหลักการประพัตติตนสำคัญ ๆ คือ กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม ดังนั้นกรรมจึงเป็นเรื่องที่ละเอียดลึกซึ้งและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิต จากการศึกษาพบว่า พระพุทธเจ้าทรงแสดงหลักคำสอนเรื่องกรรมไว้หลายแห่ง อาทิ ในกัมมนิโรธสูตร อกุลสสูตร สังคตสูตร ฯลฯ ผู้ศึกษาจึงแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

กรรมแบ่งตามเวลาที่เกิด

พระพุทธเจ้าทรงแสดงเรื่องกรรมและความดับกรรมในกัมมนิโรธสูตร^๔ โดยตรัสแบ่งประเภทของกรรมตามช่วงเวลาที่เกิดไว้ ๒ ประเภท ดังนี้

๑) กรรมเก่า คือ จักขุ (ตา) โสตะ (หู) ฆานะ (จมูก) ชิวหา (ลิ้น) กาย (กาย) มน (ใจ) อันบัณฑิตถึงเห็นว่าเป็นกรรมเก่า อันปัจจัยทั้งหลายปรุงแต่งแล้ว สำเร็จด้วยเจตนา เป็นที่ตั้งแห่งเวทนาในอรรถกถากัมมนิโรธสูตร สิ่งที่เป็นกรรมเก่า คือ สิ่งที่ยายตนะภายใน มีตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ พระอรรถกถาจารย์ได้อธิบายความว่ายตนะทั้งหลาย มีจักขุ (ตา) เป็นต้น ไม่เป็นของเก่า กรรมต่างหากเป็นของเก่า แต่ท่านกล่าวอย่างนั้นตามชื่อแห่งปัจจัยเพราะเกิดแต่กรรม^๕ ยายตนะภายในเหล่านี้เมื่อกระทบกับอายตนะภายนอกแล้ว จะเป็นเหตุให้เกิดเวทนาต่อไป และเวทณาก็จะเป็นปัจจัยให้เกิดตัณหาซึ่งเป็นเหตุให้ต้องก่อกรรมใหม่ขึ้น

^๔ ส.สพ. (ไทย) ๑๘/๑๔๖/๑๗๙, ส.สพ.อ. (ไทย) ๒๘/๒๒๗/๒๗๕.

^๕ ส.สพ.อ. (ไทย) ๒๘/๒๓๑/๒๗๑.

๒) กรรมใหม่ คือ กรรมที่บุคคลทำด้วยกาย วาจา ใจ ในบัดนี้

ในพระสูตรดังกล่าว พระพุทธเจ้ายังทรงแสดงถึงความดับกรรม เมื่อดับกายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม ก็จะถึงความดับกรรม ส่วนการปฏิบัติให้ถึงความดับกรรมนั้น ต้องปฏิบัติตามหลักอริยมรรคมีองค์แปด

กรรมแบ่งตามลักษณะของหนทางที่ทำให้เกิดกรรม

ในอกุศลสูตร^๗ พระพุทธเจ้าตรัสถึงการกระทำไม่ว่าจะเป็นกุศลกรรมหรืออกุศลกรรม ว่าแสดงออกมาได้ ๓ ทาง ได้แก่

อกุศลกรรม (Unwholesome) คือ กรรมที่เป็นอกุศล กรรมชั่ว การกระทำที่ไม่ดี ไม่เกิดจากปัญญา ทำให้เสื่อมเสียคุณภาพชีวิต หมายถึง การกระทำที่เกิดจากอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ หรือโมหะ^๘ อกุศลกรรม ยังแบ่งออกเป็น ๓ ประการ คือ กายทุจริต วจีทุจริต และ มโนทุจริต^๙

๑) กายทุจริต ๓ คือ การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤตินิดในกาม

๒) วจีทุจริต ๔ คือ การกล่าวคำเท็จ คำส่อเสียด คำหยาบ และคำเพ้อเจ้อ

๓) มโนทุจริต ๓ คือ ความเพ่งเล็งอยากได้ของคนอื่น ความพยาบาท และความเห็นผิด การประพฤติดามอกุศลกรรมเหล่านี้ หลังจากตายแล้วจะไปเกิดใน อบาย ทุกคติ วินิบาต นรก^{๑๐} หรือบางทีจะได้รับผลในชาติที่ทำการกรรม

กุศลกรรม (Wholesome) คือ กรรมที่เป็นกุศล กรรมดี การกระทำที่ดี ที่เกิดจากปัญญา ส่งเสริมคุณภาพของชีวิตจิตใจ หมายถึง การกระทำที่เกิดจากกุศลมูล คือ อโลภะ อโทสะ อโมหะ^{๑๑} กุศลกรรม ยังแบ่งออกตามหนทางที่แสดงออก ตามหลักพระพุทธศาสนา จำแนกออกเป็น ๓ ประการ คือ กายสุจริต วจีสุจริต และมโนสุจริต^{๑๒}

๑) กายสุจริต ๓ หรือความประพฤติชอบด้วยกาย คือ งดเว้นและประพฤติตรงข้ามกับ ปาณาติบาต อทินนาทาน และกาเมสุมิจฉาจาร

^๗ อัง.ทุก. (ไทย) ๒๐/๖/๑๔๔-๑๔๕, อัง.ทุก. (ไทย) ๒๐/๑๔๗/๓๔๕.

^๘ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๖๙.

^๙ ม.ม.อ. (ไทย) ๒๐/๑๑๘/๒๓๘.

^{๑๐} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๓๖/๙๙.

^{๑๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๖๙.

^{๑๒} ม.ม.อ. (ไทย) ๒๐/๑๑๘/๒๓๘.

๒๙๘ วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒)

๒) วีสัจจิริต ๔ หรือความประพฤติชอบด้วยวาจา คือ งดเว้นและประพฤติตรงข้ามกับมุสาวาท ปิสุณาวาจา พรุสวาจา และสัมผัปปลาปะ

๓) มโนสุจิริต ๓ หรือความประพฤติชอบด้วยใจ คือ อนภิชฌา อพยาบาท และสัมมาทิฎฐิ

ในสังคิติสูตรหมวด ๑๐ พระสารีบุตรได้จัดหมวดหมู่กุศลกรรมบถ และอกุศลกรรมบถ โดยจำแนกตามลักษณะอาการแสดงออกของผู้กระทำความผิดในลักษณะต่างๆ ออกมาโดยมีเจตนาและมีกิเลสเป็นตัวขับเคลื่อนให้บุคคลทำกรรม โดยทรงจัดเป็นหมวดหมู่ดังนี้

๑) กุศลกรรมบถ หรือทางแห่งกุศลกรรม ๑๐ ประการ^{๑๓} มีเจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ เจตนางดเว้นจากการลักทรัพย์ เจตนางดเว้นจากการประพฤตินิโคตม เจตนางดเว้นจากการพูดเท็จเจตนางดเว้นจากการพูดส่อเสียด เจตนางดเว้นจากการพูดคำหยาบ เจตนางดเว้นจากการพูดเพื่อเจ้อ ความไม่เพ่งอยากได้ของของเขา ความไม่คิดร้าย และความเห็นชอบ

๒) อกุศลกรรมบถ หรือทางแห่งอกุศลกรรม ๑๐ ประการ^{๑๔} มีการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤตินิโคตม การพูดเท็จ การพูดส่อเสียด การพูดคำหยาบ การพูดเพื่อเจ้อ ความเพ่งเล็ง อยากได้ของของเขา ความคิดร้าย และความเห็นผิด

การที่จะทำกุศลกรรมบถ หรืออกุศลกรรมบถแล้วจะทำให้เกิดกรรมได้นั้นจำเป็นต้องมีเจตนาเข้ามาประกอบการทำกรรมเสมอ ดังพุทธพจน์ที่ตรัสไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลายเพราะอาศัยเหตุนี้ว่า เรากล่าวเจตนาว่าเป็นตัวกรรม บุคคลคิดแล้ว จึงกระทำด้วยกาย วาจา ใจ”^{๑๕} เราจะเห็นได้ว่าบุคคลที่ไม่ประพฤตินิโคตมหลัก กุศลกรรมบถนี้ จะหาความสุขใด ๆ ไม่ได้เลย จะมีทั้งความชั่ว ทางกาย ทางวาจา ทางใจ และไม่เป็นที่ต้องการของสังคม ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม หมู่มาก ชีวิตจะมีแต่ความตกต่ำ ในส่วนของผู้ต้องชังนั้น ได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้มีผลเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดหรือปรัชญาเกี่ยวกับสังคมที่มีต่ออาชญากรหรือผู้กระทำความผิด หรือแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษงานราชทัณฑ์โดยภาพรวมซึ่งหมายถึงงานที่เกี่ยวกับการลงโทษรูปแบบหนึ่งที่จะเน้นถึงการคุม

^{๑๓} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๖๒/๓๖๒-๓๖๓, ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๖๐/๔๓๑-๔๓๒, ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๔๑/๔๗๕-๔๗๘.

^{๑๔} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๔๗/๓๖๒, ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๖๐/๔๓๑, ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๔๐/๔๗๓-๔๗๕.

^{๑๕} อัง.ฉก. (ไทย) ๒๒/๖๓/๕๗๗.

ซึ่งบุคคลที่สังคมเห็นว่าถ้าออกมาอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมภายนอกจะเป็นอันตรายต่อสังคมโดยทั่วไป (Public Safety) ดังนั้น งานราชทัณฑ์จึงเป็นงานที่มีความสำคัญและมีความรับผิดชอบอย่างสูงต่อสังคม

แนวความคิดหรือปรัชญาเกี่ยวกับอาชญากร หรือการลงโทษ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน นับตั้งแต่แนวความคิดของการลงโทษเพื่อข่มขู่หรือยับยั้งอาชญากรรม การลงโทษเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้กระทำผิด ซึ่งในแต่ละแนวความคิดมีรายละเอียดมากมาย แนวความคิดแต่ละอย่างแต่ละประเภทจะขึ้นอยู่กับมุมมองของคนหรือสังคมนั้น ๆ เช่น ปรัชญาของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ก็ทำให้เกิดการมองอาชญากร หรือผู้กระทำผิดว่าอาชญากรรมเกิดจากผลของปัจจัยทางสังคมซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของอาชญากร หรือผู้กระทำความผิดนั้นได้ด้วยสังคม ถ้าสังคมมีคุณภาพก็สามารถทำให้คนเป็นคนดีได้ การที่ให้กลุ่มคนเหล่านี้เข้ามาอยู่ในเรือนจำซึ่งเป็นสถานที่จำกัด และการสร้างหรือจำลองตัวแบบของสังคมที่ดีและมีคุณภาพเข้าไปในเรือนจำ ก็อาจเป็นหนทางหนึ่งในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยได้ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นแนวความคิดใดแนวความคิดหนึ่ง ไม่สามารถที่จะนำมาใช้ได้ทั้งหมด เพราะคำว่ามนุษย์เป็นคำที่สะท้อนถึงความแตกต่าง การศึกษามนุษย์ไม่สามารถศึกษาโดยใช้วิทยาศาสตร์หรือเพียงศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่ง และความแตกต่างนี้เองเป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างมากต่อผู้ศึกษาหรือผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับอาชญากรหรือผู้กระทำความผิด^{๑๖} โดยการบำบัดแก้ไขนักโทษจะต้องดำเนินการตลอดระยะเวลาที่นักโทษผู้นั้นต้องโทษจำคุกหรือโทษอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน โดยจะต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้นักโทษนั้นเคารพต่อกฎหมายและสามารถช่วยเหลือตนเองได้เมื่อพ้นโทษ ซึ่งการบำบัดแก้ไขเพียงทำให้เกิดผลเช่นนั้นพร้อมไปกับได้พัฒนาจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบและความนับถือในตนเองของนักโทษ ในกรณีนี้ ทางเรือนจำจะต้องใช้มาตรการทุกอย่างรวมทั้งการอบรมทางศาสนาตามที่จัดได้ ตลอดจนให้การศึกษา การจัดให้มีการแนะนำและฝึกอบรมด้านอาชีพ กิจกรรมสังคม การฝึกฝน เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีและการกีฬา เพื่อให้เหมาะสมกับนักโทษรายบุคคลโดยคำนึงถึงประวัติทางอารมณ์ของนักโทษ ตลอดจน

^{๑๖} กรมราชทัณฑ์, **มาตรฐานเรือนจำ**, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมราชทัณฑ์, ๒๕๔๘), หน้า ๔.

กำหนดระยะเวลาของโทษจำคุก และแนวโน้มเกี่ยวกับอนาคตของนักโทษผู้นั้นภายหลังการพ้นโทษ^{๑๗}

ดังนั้น บุคคลที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ ไม่ว่าจะ เป็นนักโทษเด็ดขาด คนต้องขังหรือคนฝาก มีพื้นฐานที่มาหลากหลายแตกต่างกัน วิธีการที่กระทำความผิดก็ไม่เหมือนกันเพราะบางคนเป็นอาชญากรอาชีพหรือผู้กระทำความผิดติดนิสัยซึ่งยากต่อการแก้ไขพัฒนา บางคนเป็นอาชญากรทางด้านเศรษฐกิจที่ไขมันสมองอันชาญฉลาดส่วนเกินกระทำความผิดในการฉ้อโกงเอาเปรียบผู้อื่น แต่บางคนมิได้มีนิสัยสันดานเป็นอาชญากร แต่ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด ซึ่งในทางพระพุทธศาสนา ถือว่าคนที่ประกอบอาชญากรรมคือ คนที่เป็นโรคทางวิญญาณจนมีอาจจะยับยั้งจิตใจของตนเองได้ ทำให้เกิดความโลภ ความโกรธ และความหลง จนเกินเหตุ ทำให้คิดผิด พูดผิด และทำผิด ดังนั้น เมื่อมีการกระทำสิ่งใดที่เป็นการละเมิดกฎหมายอาญาการกระทำนั้นก็จะกลายเป็นอาชญากรรมไป ความโกรธ ความโลภ ความหลง ก็คือกิเลสหรือภาวะที่ทำให้จิตใจเศร้าหมอง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวอันเป็นต้นเหตุแห่งการกระทำผิดกฎหมายอาญาประเภทต่าง ๆ ทำให้คนที่มีภาวะทางจิตวิญญาณไม่เคยได้รับการพัฒนาอบรมทางด้านจิตใจมาก่อน เมื่อมีกิเลสครอบงำ เช่น ความรัก ความโลภ ความโกรธ ความหลง บังเกิดขึ้นจึงทำให้ขาดสติ ยับยั้งจิตใจพลาดหลังกระทำความผิดขึ้น ซึ่งจากสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ที่ผ่านมานับวันก็จะมีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ ซึ่งมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นจนเป็นภาระของกรมราชทัณฑ์ที่จะต้องใช้งบประมาณในการดูแลผู้ต้องขัง ภารกิจด้านการแก้ไขฟื้นฟู เป็นหนึ่งในภารกิจหลักของกรมราชทัณฑ์ซึ่งเป็นงานที่มีความสำคัญในการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม โดยการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้ออกไปเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดถือเป็นงานที่ยากลำบาก ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ทักษะและทักษะความชำนาญในการแก้ไขกระทำผิด ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ได้มีความพยายามอย่างยิ่งในการพัฒนาระบบการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยให้แก่ผู้กระทำผิด โดยมีพื้นฐานมาจากความคิดที่ว่า ผู้กระทำผิดสามารถแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีได้^{๑๘}

^{๑๗} ข้อกำหนดแมนเดลา, **ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติ** ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังฉบับปรับปรุง (คู่มือฉบับย่อ), (กรุงเทพฯ, ๒๕๕๙), หน้า ๑๔.

^{๑๘} เพลินใจ แต่เกษม. “การพัฒนารูปแบบและกระบวนการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดของกรมราชทัณฑ์”, **วารสารราชทัณฑ์**. ปีที่ ๕๙ ฉบับที่ ๑ พ.ศ.๒๕๕๔, หน้า ๕๑.

การจัดกลุ่มผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังก็คือกระบวนการในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล โดยการศึกษาวิเคราะห์ประวัติภูมิหลัง บุคลิกลักษณะและสภาพทั่วไปของผู้ต้องขัง รวมทั้ง ประวัติการกระทำความผิด และสาเหตุแห่งการกระทำความผิด เพื่อให้สามารถกำหนดแผนการ บำบัดรักษา อบรม แก้ไข และฟื้นฟูจิตใจผู้ต้องขังได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามสภาพของ ผู้ต้องขังแต่ละคน^{๑๙} ซึ่งการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไขนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ มีแนวโน้มไม่กระทำความผิดซ้ำ ได้แก่ ผู้ต้องขังที่กระทำความผิดครั้งแรก, กระทำความผิดโดย ประมาทหรือพลั้งพลาด กระทำความผิดเนื่องจากบันดาลโทสะ กระทำความผิดเนื่องจากสภาพแวดล้อม มีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ไม่ใช่อาชญากรโดยสันดาน

กลุ่มที่ ๒ แก้ไขได้ ได้แก่ กระทำความผิดครั้งแรกหรือไม่เกิน ๓ ครั้ง กระทำความผิดและมีความ สำคัญผิด พฤติการณ์กระทำความผิดไม่ใช่อาชญากรอาชีพ กระทำความผิดในหน้าที่การงาน

กลุ่มที่ ๓ ยากต่อการแก้ไข ได้แก่ กระทำความผิดติดนิสัย (มากกว่า ๓ ครั้ง) อาชญากรโดย สันดาน กระทำความผิดและไม่สำนึกผิด มีลักษณะร้าย

กลุ่มที่ ๔ กลุ่มพิเศษ ได้แก่ ผู้ต้องขังต่างชาติ ผู้ต้องขังป่วย ผู้ต้องขังที่มีความบกพร่อง ทางจิต ผู้ต้องขังสูงอายุ

เปรียบเทียบ บุคคลสูตร กับ การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

ในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังนั้นเราจำเป็นต้องใช้หลักธรรมของบุคคลสูตรมาช่วยใน การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังในแต่ละประเภท เนื่องจากผู้ต้องขังแต่ละคนนั้นมีพื้นฐานที่แตกต่าง กันทางด้านการประพฤติดุปฏิบัติตนไม่ว่าจะภายนอกเรือนจำก่อนถูกคุมขังหรือระหว่างถูกคุมขัง อยู่ในเรือนจำ หรือแม้กระทั่งภายหลังจากที่ถูกล่อลวงตัวออกจากเรือนจำแล้วก็ตาม ทำให้การ แยกแยะไม่ได้แก้ไขที่ตรงจุดหรือแก้ไขไม่ถูกที่คั่น ซึ่งอาจส่งผลต่อการหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งการเปรียบเทียบบุคคลสูตร กับการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ดังนี้

^{๑๙} กรมราชทัณฑ์, คู่มือการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมราชทัณฑ์, ๒๕๕๗), หน้า ๗.

๑. ผู้ต้องขัง ประเภทกลุ่มที่ ๓ ยากต่อการแก้ไข เปรียบได้กับ บุคคลผู้มีมีดมาและมีดไป เพราะเมื่อกระทำความผิดกฎหมายของสังคมแล้วเข้ามาอยู่ในเรือนจำ แต่ไม่มีการพัฒนาตัวเองที่ดีขึ้น ยังประพฤติกายทุจริต วาจทุจริต มโนทุจริต อยู่ไม่ปรับปรุงแก้ไขตนเอง จึงจัดอยู่ในประเภทบุคคลผู้มีมีดมาและมีดไป

๒. ผู้ต้องขัง ประเภทกลุ่มที่ ๒ แก้ไขได้ เปรียบได้กับ บุคคลผู้มีมีดมาแต่สว่างไป เนื่องจากเข้ามาอยู่ภายในเรือนจำแล้วนั้น ได้มีการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยโดยการประพฤติตัวดีอยู่ในศีลธรรม มี กายสุจริต วาจสุจริต มโนสุจริต เมื่อพ้นโทษออกไปสู่สังคมแล้วสามารถปรับตัวเองได้

๓. ผู้ต้องขัง ประเภทกลุ่มที่ ๒ แก้ไขได้ เปรียบได้กับ บุคคลผู้สว่างมาแต่มีดไป สาเหตุเพราะก่อนถูกจับกุมดำเนินคดีนั้นมีความประพฤติตนอยู่ในศีลในธรรม ประพฤติกายสุจริต วาจสุจริต มโนสุจริต มีพื้นฐานทางสังคมที่ดี แต่เมื่อถูกจับกุมเข้ามาอยู่ในเรือนจำแม้จะไม่มีศีลธรรม โดยประพฤติกายทุจริต วาจทุจริต มโนทุจริต แต่จากที่เคยประพฤติกายดีมาทำให้สามารถแก้ไขตนเองได้

๔. ผู้ต้องขัง ประเภทกลุ่มที่ ๑ มีแนวโน้มไม่กระทำผิดซ้ำ เปรียบได้กับ บุคคลผู้สว่างมาและสว่างไป เนื่องจากก่อนถูกจับกุมดำเนินคดีมีความประพฤติตนอยู่ในศีลในธรรม ประพฤติกายสุจริต วาจสุจริต มโนสุจริต และเมื่อเข้ามาอยู่ภายในเรือนจำแล้วมีการปรับปรุงตนเองพัฒนาตนเอง ยอมรับที่จะปรับปรุงแก้ไขตนเอง เนื่องจากสาเหตุของการกระทำผิดกฎหมายนั้นมาจากความประมาทหรือพลั้งพลาด บันดาลโทษะ ไม่ใช่อาชญากรโดยสันดาน ทำให้เพื่อพ้นโทษออกไปแล้วมีแนวโน้มไม่กระทำผิดซ้ำอีก

สรุปการเปรียบเทียบประเภทบุคคลในบุคคลสูตรกับการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังได้ดังนี้

๑. บุคคลผู้มีมีดมาและมีดไป ได้แก่ ผู้ต้องขังยากต่อการแก้ไข (กลุ่มที่ ๓)
๒. บุคคลผู้มีมีดมาแต่สว่างไป ได้แก่ ผู้ต้องขังแก้ไขได้ (กลุ่มที่ ๒)
๓. บุคคลผู้สว่างมาแต่มีดไป ได้แก่ ผู้ต้องขังแก้ไขได้ (กลุ่มที่ ๒)
๔. บุคคลผู้สว่างมาและสว่างไป ได้แก่ ผู้ต้องขังมีแนวโน้มไม่กระทำผิดซ้ำ (กลุ่มที่ ๑)

จะเห็นได้ว่าหลักกฤษฎกรรมบท ๑๐ ได้แก่ การประพฤติกายสุจริต วาจสุจริต มโนสุจริต มีผลต่อการแก้ไขพัฒนาผู้ต้องขังถ้าบุคคลใดเคยปฏิบัติอยู่บ้างไม่ว่าจะก่อนเข้ามาในเรือนจำหรือระหว่างถูกคุมขังอยู่จะมีโอกาสกลับตัวกลับใจ ประพฤติตนเป็นพลเมืองที่ดีต่อสังคมได้

บทสรุป

ปัจจัยที่เป็นแรงเสริมหรือด้านการส่งผลของกุศลกรรมหรืออกุศลกรรม คือ “สมบัติ ๔” หรือความเพียบพร้อมสมบูรณ์แห่งองค์ประกอบต่างๆ ๔ ประการด้วย อันได้แก่ (๑) มีคติสมบัติ ความสมบูรณ์ของคติที่เราไปเกิด คือ มีสิ่งแวดล้อมดี (๒) มีอุปธิสมบัติ คือ มีร่างกายสมบูรณ์ดี (๓) มีกาลสมบัติ คือ มีกาลเวลาที่ถูกต้อง (๔) มีปัจจัยสมบัติ คือ มีการทำดีโดยสมบูรณ์ไม่บกพร่อง ตรงกันข้าม กับ “วิบัติ ๔” หรือความบกพร่องแห่งองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งไม่อำนวยแก่การที่กรรมดีจะปรากฏผล แต่กลับเปิดช่องให้กรรมชั่วแสดงผล ๔ ประการ คือ (๑) มีคติวิบัติ คือ เกิดในสิ่งแวดล้อมไม่ดี เช่น เกิดในนรก (๒) อุปธิวิบัติ คือ เกิดมาร่างกายไม่สมบูรณ์ เจ็บป่วย (๓) กาลวิบัติ คือ เกิดในยุคที่เดือดร้อน ผู้คนขาดคุณธรรม (๔) ปัจจัยวิบัติ คือ เพียรกระทำในทางที่ชั่วไม่มีศีล ไม่มีธรรม นอกจากนี้ “นิยาม ๕” ยังเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งต่อการให้ผลของกรรม อันได้แก่ (๑) กรรมนิยาม (๒) อุตุนิยาม (๓) พีชนิยาม (๔) จิตตนิยาม และ (๕) ธรรมนิยาม กฎธรรมชาติแห่งความเป็นเหตุเป็นผลนี้มีขอบเขตครอบคลุมกว้างขวางที่สุด คือ กฎทั้ง ๔ ข้อข้างต้นสามารถสรุปรวมได้ในข้อสุดท้ายทั้งหมด

ดังที่ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้เคยกล่าวไว้ว่า “การกระทำที่เป็นไปเพื่อปกติสุขของมนุษย์แล้ว เรียกว่าศีลธรรมเราไม่มองเห็นว่าสิ่งเหล่านี้ทุกอย่าง แต่ละอย่างคือศีลธรรม เกิดมาในรูปแบบศีลธรรมในตอนต้น เมื่อมนุษย์พ้นจากความปามาทำมาหากิน มีเรื่องเดือดร้อน เพราะการเบียดเบียนกัน ก็ต้องมีศีลธรรมมีระเบียบ กฎเกณฑ์ หรือกฎหมาย ขึ้นมา เมื่อมนุษย์มีความเจริญขึ้นก็เกิดความเห็นแก่ตัวขึ้น มีการหาผลประโยชน์ เกิดคอร์รัปชัน ก็เกิดการทุจริตทางสังคม หน่วยงานราชการ พ่อค้า ก็กลายเป็นเครื่องมือในการทุจริต หรือ คอร์รัปชัน ที่ตั้งความหวังกันมากก็คือ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะงานราชทัณฑ์ที่มีการบริหารจัดการกันเป็นอย่างดีแต่ก็ทำจนดีเกินไป และเป็นการทำให้สำหรับคนอันธพาลคนกระทำความผิดอยู่นั่นเอง”^{๒๐}

สรุปได้ว่าการจะพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดีนั้น จะต้องมีการนำหลักทางพระพุทธศาสนาเข้ามาช่วยด้วย โดยการใช้หลักกุศลกรรมบถ ได้แก่ กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม มาประยุกต์ใช้ในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นกระบวนการในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลโดยการศึกษาวิเคราะห์ประวัติ ภูมิหลัง บุคลิกลักษณะและสภาพทั่วไปของผู้ต้องขัง รวมทั้งประวัติการกระทำความผิดและสาเหตุแห่งการกระทำความผิด เพื่อให้สามารถกำหนดแผนการบำบัดรักษา อบรม แก้ไข

^{๒๐} พุทธทาส, เพียงแต่เกิดมาเป็นคน หนังสือดี ๑๐๐ ปี พุทธทาส, (สำนักพิมพ์เพชรประกาย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๔๗.

๓๐๔ วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒)

และฟื้นฟูจิตใจผู้ต้องขังได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามสภาพของผู้ต้องขังแต่ละคน เพื่อนำมาซึ่งการแก้ไขคนที่กระทำผิดกฎเกณฑ์ของสังคม กฎหมายของบ้านเมือง สามารถกลับไปใช้ชีวิตอย่างปกติสุขภายหลังพ้นโทษ ออกไปสู่สังคม โดยผู้ต้องขังสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สามารถกลับตนเป็นคนดีสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้โดยไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำได้อีก

เอกสารอ้างอิง

กรมราชทัณฑ์. มาตรฐานเรือนจำ Prison Standards. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมราชทัณฑ์, ๒๕๔๘.

ข้อกำหนดแมนเดลา. ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติ ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ฉบับปรับปรุง (คู่มือฉบับย่อ). กรุงเทพฯ, ๒๕๕๙.

พงษ์ภินันท์ จันกลิ่น. “การลดความเครียดในผู้ต้องขัง (หญิง) โดยใช้หลักพุทธธรรม (Buddha dhamma pillar)”. วารสารราชทัณฑ์. ปีที่ ๕๙ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๔.

พระธรรมปิฎก. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

เพลินใจ แต่เกษม. “การพัฒนารูปแบบและกระบวนการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดของกรมราชทัณฑ์”. วารสารราชทัณฑ์. ปีที่ ๕๙ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๔.

พุทธทาส. เพียงแต่เกิดมาเป็นคน หนังสือดี ๑๐๐ ปี พุทธทาส. สำนักพิมพ์เพชรประกาย, ๒๕๕๙.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

กรมราชทัณฑ์. คู่มือการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมราชทัณฑ์, ๒๕๕๗.

